

پرورش تیزهوش در چین

تاریخچه

کشور چین دارای یک تاریخ ۵ هزار ساله تربیتی است. در طول این قرون استعدادهای کودکان تیزهوش شناخته و پرورش داده شده است. «کنفوسیوس» اولین مربی است که به تفاوت‌های فردی توجه نموده است.

امروزه کشور چین سعی می‌کند راه‌حلهایی برای مشکلات و مسایل تربیتی خویش بیابد بدون اینکه به تأثیر و نفوذ خارجی، اتکا نماید. انقلاب فرهنگی در سال ۱۹۶۶ آغاز شد و در سالهای بین ۱۹۶۸ تا ۱۹۷۰ اغلب فارغ التحصیلان مدارس متوسطه و دانشگاهها همانند معلمان خود به کارخانجات و روستاها فرستاده شدند تا به بازآموزی کارگران و کشاورزان روستایی بپردازند. اغلب مدارس بسته شد که این امر شامل مدارس ویژه تیزهوشان نیز می‌گردید. یک اصل بسیار مهم در طی انقلاب فرهنگی، تساوی مطلق کلیه‌آحاد ملت در تمامی اشکال کار و کوشش بود. بنابراین برنامه‌های ویژه برای تیزهوشان متوقف گردید.

با اتمام انقلاب فرهنگی در سال ۱۹۷۶، چین مجدداً به تأکید خود بر تحصیلات هنری و علمی پرداخت. اما دهه مزبور، گسترش هرگونه اصلاحات تربیتی را که در طی سالیان ۱۹۵۰ تا ۱۹۶۰ فراهم شده بود، به تعویق انداخت.

اخیراً اولین پژوهش علمی درباره کودکان تیزهوش در چین به سال ۱۹۷۸ به رهبری «رازینگ زیو»^۱ (پژوهشگر تحقیقی مؤسسه روان‌شناسی آکادمی علوم چین) بعمل آمد. برای تحقیق وی، یک مشارکت وسیع ملی در سطح ۳۰ مؤسسه مختلف بسیج شد. بعنوان یک نتیجه کلی، یک درصد کودکان تیزهوش (در سنین ۳ تا ۱۶ سال) مورد بررسی و تحقیق قرار گرفتند. گرچه محققین دیگری نیز بر روی کودکان تیزهوش چینی، مطالعاتی انجام دادند اما تحقیق طولی که بوسیله «رازینگ زیو» انجام یافت از والاترین اهمیت برخوردار بود.

○

○

○

تشخیص کودکان تیزهوش

در چین، ملاک و روش تحقیق استاندارد شده‌ای برای گزینش یا تشخیص کودکان تیزهوش در سطح ملی وجود ندارد. گزینش دانش‌آموز معمولاً از طریق عملکرد فردی بر روی یک آزمون، رقابت علمی یا برخی عملکردها و رفتارهای بارز عمومی انجام می‌یابد. پیشنهادات والدین و معلم نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد. تشخیص رسمی دانش‌آموزان تیزهوش بوسیله روان‌شناسان و پژوهشگران با استفاده از روش‌های رایج نظیر مصاحبه‌ها، آزمون‌های استاندارد شده، سنجش نیمرخهای عملی کودکان و فهرستهای شخصیت تکمیلی بوسیله معلمان و والدین انجام می‌یابد.

برخی روشها و مواد برای تشخیص کودکان تیزهوش و مستعد متخذ از منابع خارجی که به منظور استفاده در چین سازگار شده‌اند، نیز بکار برده می‌شوند.

ویژگیهای کودکان تیزهوش چینی

روان‌شناسان چینی از طریق مطالعاتشان بر روی کودکان چینی، برخی ویژگیهای مشترک با سایر ملل را یافته‌اند به ویژه این کودکان در قدرت درک، در توجه طولانی، حافظه خوب، کنجکاوی هوشی، تخیل غنی و توانایی در حل مسایل همراه با تفکر

خلاق برجستگی دارند. بعلاوه، برخی ویژگیهای غیر هوشی و صفات شخصیتی نیز مشهود است که بوسیله پژوهشگران چینی تأکید می‌گردد نظیر اعتماد بنفس، اراده قوی و پشتکار. این تحقیق همچنین نشان می‌دهد که اغلب تیزهوشان و کودکان مستعد چینی از رقابتهای تحصیل ویژه در سنین بسیار کم لذت می‌برند.

جایگیری، برنامه و تحصیل

برخی روشهای انتخابی و رایج برای دانش‌آموزان تیزهوش چینی نیز عمومیت دارد مانند «تسریع تحصیلی»^۲، «غنی‌سازی»^۳ و «مدارس ویژه»^۴

تسریع تحصیلی

در برنامه تسریع تحصیلی، برخی مدارس و دانشگاهها مجاز هستند که دانش‌آموزان جوانتر از حد سنی را بپذیرند. اولین کلاس ویژه برای دانش‌آموزان تیزهوش در سطح دانشگاه، تحت عنوان «کلاس نوجوانی»^۵ در دانشگاه علم و تکنولوژی چین به سال ۱۹۷۸ تشکیل شد. میانگین سنی دانش‌آموزان در کلاس مزبور ۱۵ سال بود. اکنون بیش از ۸ دانشگاه در چین از «کلاس نوجوانی» استفاده می‌کنند. دانش‌آموزان ممکن است به طور داوطلبانه و یا بوسیله توجیه مسئولین مدارس متوسطه به این کلاسها راه یابند. به هر حال حتی اگر دانش‌آموزان امتحانات ورودی استاندارد شده مدارس عالی را بگذرانند تعداد بسیار قلیلی می‌توانند اجازه ورود به کلاسهای مزبور را بیابند. سایر دانش‌آموزانی که موفق به ثبت‌نام نشده‌اند، به مدارس خوب دیگر وارد می‌شوند.

کلاسهای ویژه برای دانش‌آموزان تیزهوش در مدارس متوسطه بنام «کلاس جوان»^۶ نامیده می‌شود که اولین بار به سال ۱۹۸۵ تشکیل یافت. دانش‌آموزان این کلاسها معمولاً بوسیله مربیان مدارس ابتدایی و آزمونهای تحصیلی ویژه برگزیده می‌شوند. میانگین سنی این دانش‌آموزان پذیرفته شده ۱۰ سال می‌باشد.

همچنین برخی از مدراس ابتدایی اجازه دارند که کودکان تیزهوش زیر ۶/۵ سال (سن قانونی شروع مدرسه) را بپذیرند. مشکل دیگر تسریع تحصیلی، جهش پایه‌ای است. اگر دانش‌آموزان بتوانند امتحانات تفهیمی رقابتی را در پایه‌های پایین‌تر بگذرانند، ممکن است به پایه بالاتر جهش بیابند. به هر حال این تمهید به ندرت انتخاب می‌شود زیرا برخی از معلمان نگرانند که تفاوت کلی و فاحش میان رشد هوش و رشد اجتماعی و جسمانی منجر به مشکلات سازگاری گردد.

۲- غنی‌سازی

اقدامات غنی‌سازی برای دانش‌آموزان تیزهوش چین در برخی از اشکال آن سودمند می‌باشد. معلمان غالباً کتب و مواد پیشرفته‌ای در برخی موضوعات برای کودکان تیزهوش توصیه می‌کنند و امتحانات ممکن است بسیار پیشرفته باشد. محتویات گزیده شده‌ای نیز ممکن است برای تکمیل برنامه انتخاب شود. همچنین سخنرانان مهمان از سایر مدارس، دانشگاهها، مؤسسات یا حتی خارج از کشور ممکن است دعوت شوند تا در برخی عناوین اساسی برحسب حیطه علایق تیزهوشان به سخنرانی بپردازند.

در مدارس ابتدایی و متوسطه، دانش‌آموزان برای این امتیاز ویژه براساس علایق و مدارج خویش در دانشگاهها گزیده می‌گردند. مشارکت، امری داوطلبانه است. موقعیتهای عملی همراه سایر دانش‌آموزان تیزهوش و مستعد فراهم می‌شود که بوسیله رقابت محلی و بین‌المللی در هر دو جنبه هنری و علمی انجام می‌یابد. همچنین رقابتهای متعدد تحصیلی تحت نظارت مدارس، بخش‌ها یا شهرها به دانش‌آموزان تیزهوش، موقعیتی می‌دهد تا به رقابت با سایر دانش‌آموزان فوق‌العاده باهوش بپردازند. بعلاوه، مسافرتهای منطقه‌ای برای دانش‌آموزان دبیرستانی انجام می‌گیرد تا افق‌های دید آنها را وسیع‌تر سازد، علایق ویژه آنها را تقویت

نماید و به آنها در جهت انتخاب یک خط مشی مشخص یاری دهد. در روش دیگر غنی سازی که در چین رایج است به دانش آموزان امکان داده می شود که یک روز در هفته و یا در اوقات اضافی خویش به مدارس اختصاصی که متمرکز در استعداد ویژه آنهاست راه یافته به تحصیل بپردازند.

۳- کلاسها، مدارس و برنامه های ویژه

مدارس، دانشگاهها و کلاسهای کلیدی در اغلب استانها و شهرها شروع بکار کرده اند. این مراکز آموزشی امکانات بیشتری از سایر مدارس فراهم می سازند، بهترین معلمان توانمند و قابل را استخدام می نمایند و از تسهیلات جدید برخوردارند. ثبت نام در این کلاسها و مدارس بسیار رقابت آمیز است. در کلاس بلوغ در دانشگاهها، دانش آموزان تیزهوش در یک کلاس مجزا در طی اولین یا دومین سال جای داده می شوند. سپس آنها به کلاسهای دانشگاهی عادی در پایه های متفاوت راه می یابند. این اقدامات براساس قابلیت های فردی صورت می گیرد. در «کلاس جوان» در مدارس متوسطه از دانش آموزان انتظار می رود که مطالعه خود را بجای شش سال در چهار سال به پایان برسانند. در این مدارس متوسطه (و برخی مدارس ابتدایی) برنامه های سرگرم کننده فوق العاده (که در مدارس معمولی وجود ندارد) عرضه می شود.

«قصر کودکان»^۷ نیز مکانی است که به دانش آموزان تیزهوش امکان می دهد تا به گسترش علایق خود بپردازند. در این مکان، گروههایی در زمینه های مختلف نظیر خوشنویسی، شطرنج، آلات موسیقی هواپیماهای مدل، رادیو و غیره به فعالیت اشتغال دارند. هر دانش آموز دبستانی یا دبیرستانی مجاز است به این فعالیتها بپردازد.

از معلمان خواسته می شود به ارائه گواهی برای مشارکت دانش آموزان در مرکز مزبور اقدام نمایند مشروط بر اینکه موجب عقب ماندگی تحصیلی دانش آموزان نشود. افراد متقاضی باید سپس در یک امتحان شرکت جویند تا اجازه ورود بدانجا را بیابند. روش دیگر برای دانش آموزان تیزهوش، اردوهای تابستانی است که به طور سالیانه برحسب علایق گوناگون در نقاط مختلف برگزار می شود. معمولاً دانش آموزانی که از لحاظ اخلاقی، تحصیلی و جسمانی، رضایتبخش می باشند برای ورود به این فعالیتها برگزیده می شوند.^۸

○

○

○

یادداشتها

۱- Zha zixiu

۳- Enrichment

۵- Adolescence class

۷- Children's palace

۲- Acceleration

۴- Spicial Schools

۶- Youngster class

۸- "Gifted Education International" ۱۹۹۰ Vol.۷ pp. ۴۰-۴۲

○

○

○